

Francesc Riuró,

el pare de l'arqueologia gironina

Text: Xevi Planas

Abnegat i humil, Francesc Riuró, delineant de professió i arqueòleg de vocació, és dels que fan feina a l'ombra, amb molt més convenciment i voluntat de servei que no pas desig de reconeixement. Als 86 anys, el pare de l'arqueologia gironina continua publicant treballs sobre les seves recerques en aquest camp, en el qual es va introduir de la mà de Serra Ràfols i l'arquitecte Rafael Masó, al despatx del qual va treballar durant set anys.

Fotos: Josep Maria Oliveras

ostè és fill de Girona, però la seva família es va traslladar a Palamós al cap de poc temps de néixer vostè. S'hi va instal·lar per raons professionals?

– Sí. Quan jo tenia un parell de mesos, vam anar a viure amb la meua família a Palamós perquè el meu pare treballava portant la part administrativa de les obres del port d'aquesta població. Quan es va acabar de construir el port de Palamós, ens vam tornar a instal·lar a Girona. Jo tenia en aquell moment sis anys i mig. Des de llavors sempre he viscut a Girona.

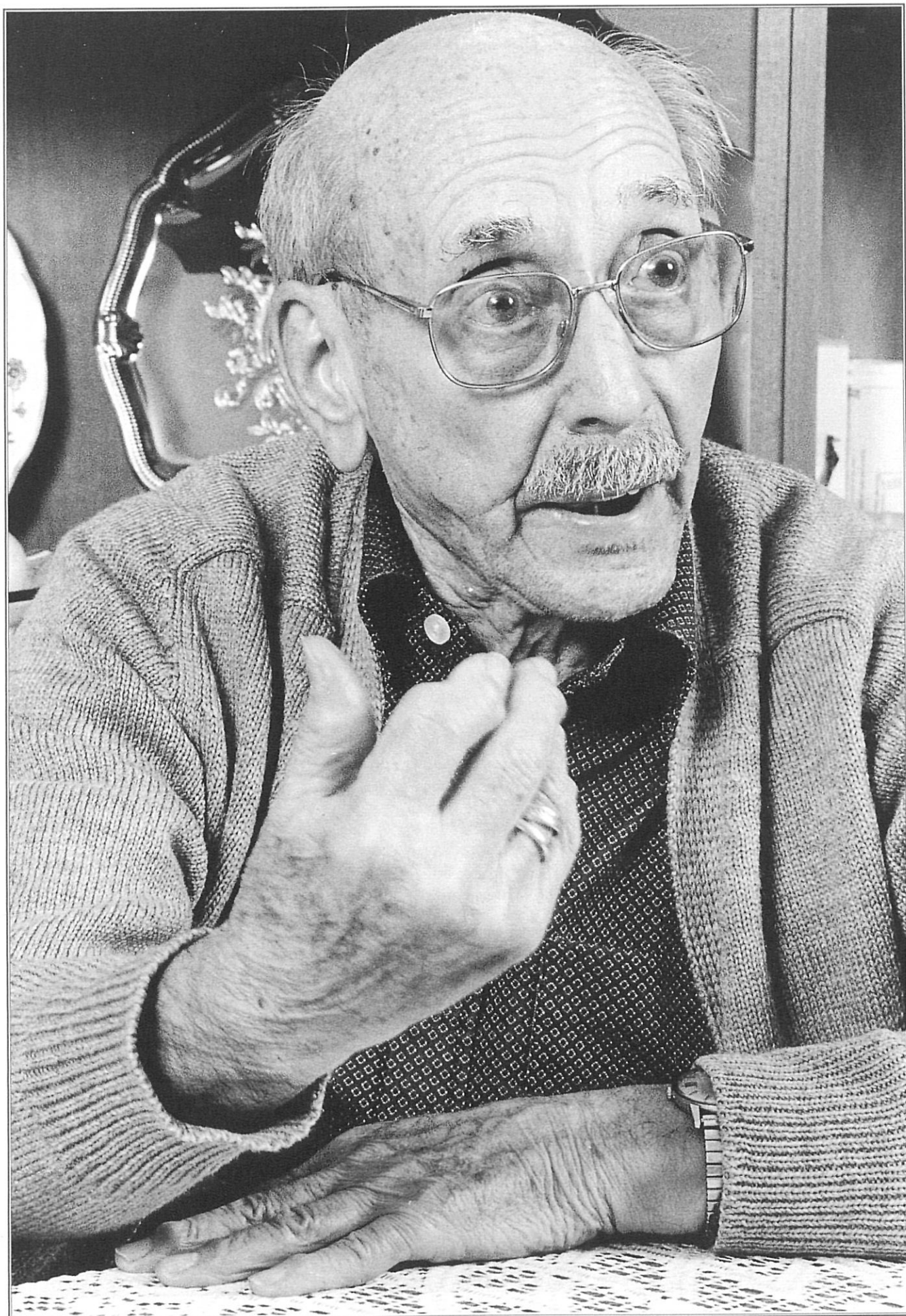
– Guarda més bons records d'infantesa de Palamós que de Girona?

– Tinc més records d'infantesa de Palamós que de Girona. Recordo que a Palamós anava a una escola on ens

assèiem en una mena de grades i que jugàvem molt al carrer. Quan vam tornar a Girona, vaig entrar al Grup Escolar, el que ara és el col·legi Bruguera, on vaig tenir de professors Emili Batlle, Silvestre Santaló, Jaume Ministral i Josep Dalmau Carles. A Girona, ja no tenia aquella llibertat que tenia a Palamós, tot i que llavors podíem jugar a pilota al carrer, perquè no hi havia circulació de cotxes. Érem molt aficionats al futbol.

– La seva gran afició, però, eren les arts plàstiques...

– Vaig entrar a l'Escola de Belles Arts de Girona als tretze anys, poc abans de començar a treballar, per voluntat familiar, a un establiment comercial. A l'Escola de Belles Arts, el primer professor de dibuix que hi vaig tenir va ser en Manel Quer. Després vaig assistir a uns cursos de pintura amb en Josep Aguilera. L'escultura ens l'ensenyava en Joan Carrera. Vaig aprendre dibuix lineal amb el professor Solés. A part d'això, també vaig cursar estudis de matemàtiques amb en Manuel Xiberta. De tota manera, el primer repte important amb el qual em vaig trobar se'm va presentar quan el 1928 vaig entrar a treballar de delineant a casa de l'arquitecte Rafael Masó.

Francesc Riuró i Llapart va néixer el dia 1 de desembre del 1910 a Girona. Va cursar estudis a l'Escola de Belles Arts de Girona. Entre el 1928 i el 1935, va treballar amb l'arquitecte Rafael Masó. Durant aquest període, va participar en obres importants de restauració o investigació arqueològica, com les dels Banys Àrabs, l'església de Sant Feliu de Galligants, les restes romanes de Palau-sacosta, el monestir de Sant Pere de Roda i les muralles romanes de Girona.

El 1931, va conèixer l'arqueòleg Josep de Calassanç Serra Ràfols, que va donar impuls a la seva vocació arqueològica. En molt poc temps, Riuró va trobar diversos jaciments importants. El primer poblat ibèric que va descobrir (amb Carles de Palol, amb el qual va crear la secció arqueològica del GEiEG) va ser el de Sant Julià de Ramis.

El 1936, Bosch i Gimpera el va nomenar delegat a Girona del Servei d'Excavacions i Museus de la Generalitat, càrrec que va compatibilitzar amb el de conservador del Museu Arqueològic de Girona fins que el setembre

– *Quin record conserva de Rafael Masó?*

– Era una bellíssima persona, d'un tracte magnífic, tant ell com tota la seva família. Era un home interessantíssim: arquitecte, poeta, arqueòleg... Era un excel·lent arquitecte de la seva època. Després, és clar, va començar a venir el ciment armat i les coses es van anar complicant. A l'escola d'arquitectura, encara no s'hi havia introduït gaire tot això del ciment armat... Recordo que a la fàbrica Ensesa hi havien de construir uns garatges en els quals hi havia d'haver un voladís fet amb ciment armat. En Masó va haver de demanar ajut per poder resoldre el problema del voladís, perquè el ciment armat encara no s'havia introduït gaire en el món de l'arquitectura...

– *Donaven l'abast a tots els encàrrecs que tenia Rafael Masó?*

– Llavors es feien poques obres de construcció de nova planta. Més aviat hi havia feina d'arranjament de pisos o cases. De tota manera, una de les feines més importants que vaig fer treballant de delineant amb en Rafael Masó va ser la dels encàrrecs de S'Agaró. Era una feina que t'absorbia completament, que no s'acabava mai... Vaig estar al despatx d'en Rafael Masó fins que ell va morir, el 1935. Després de la seva mort, encara vaig haver d'acabar uns plànols de l'ampliació de la fàbrica dels Químics i de la modificació de la Farinera Ensesa, de Girona. Des de la mort d'en Rafael Masó fins al juliol del 1936, vaig estar treballant a casa dels Ensesa. M'hi van arreglar un despatx

“

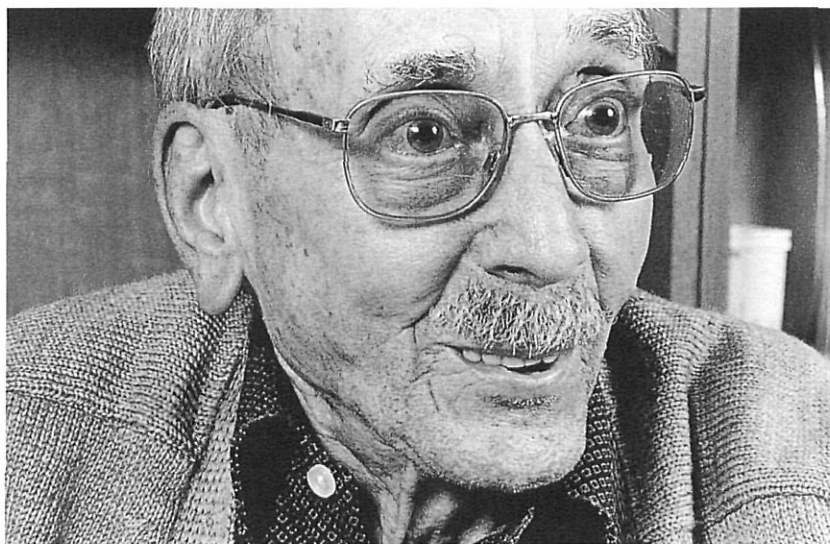
Vaig estar al despatx
d'en Rafael Masó
fins que ell
es va morir, el 1935

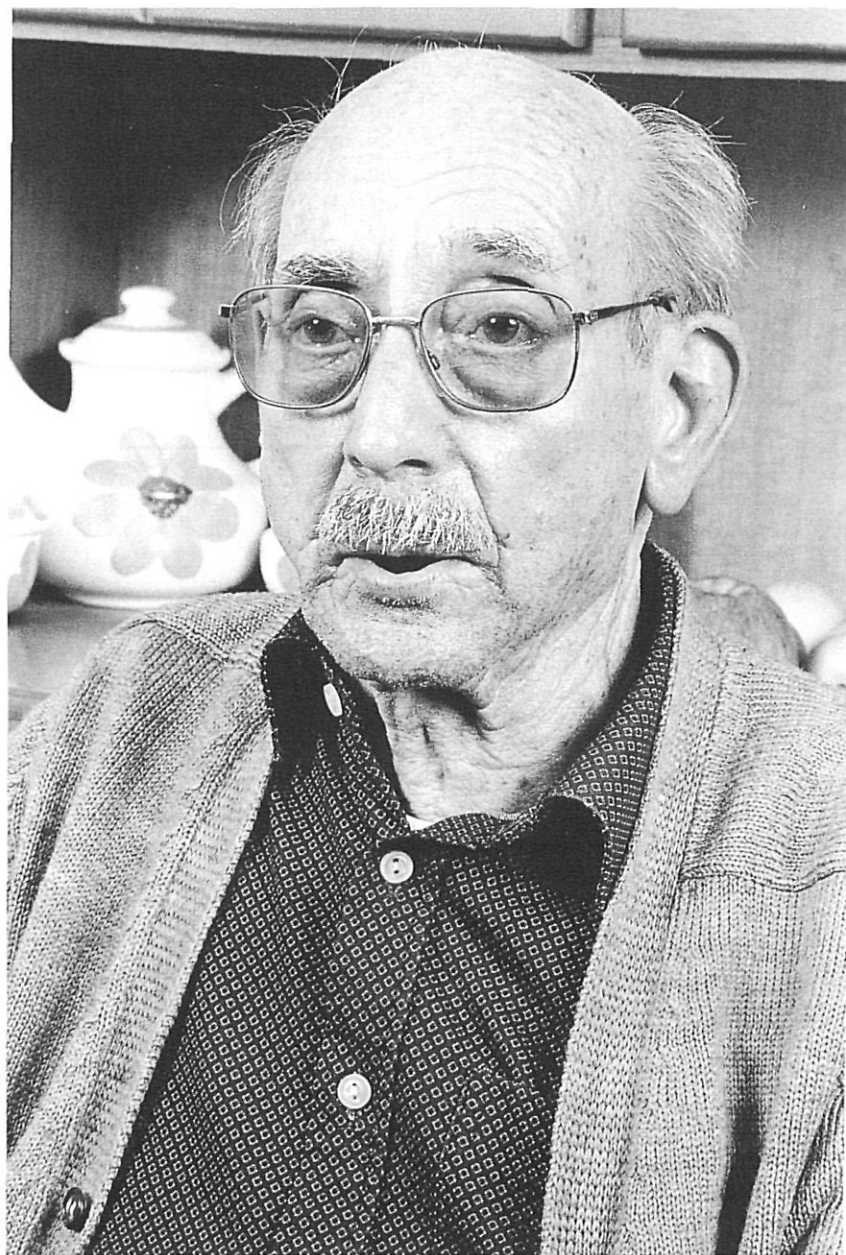
”

amb una taula de dibuix. El juliol del 1936, les coses ja van començar a anar malament per als Ensesa...

– *La seva vocació d'arqueòleg se li va despertar treballant amb Rafael Masó?*

– En Josep de Calassanç Serra Ràfols va venir el 1930 a Girona per iniciar les seves campanyes sobre les muralles romanes de Girona. Va començar a la Torre Gironella pel tros de muralla de migjorn que baixa cap a les Àligues. En Serra Ràfols va demanar la col·laboració d'en Rafael Masó i, és clar, m'hi vaig veure implicat de retruc. Em vaig ocupar de tota la planimetria. De seguida ens vam fer amics, amb en Serra Ràfols. En Masó era un arqueòleg nat, perquè des de sempre s'havia interessat per l'arqueologia, però no era ben bé un arqueòleg de camp, sinó més aviat un arqueòleg

teòric. En Serra Ràfols em comentava que a Girona no hi havia ningú, a part d'en Masó, que es preocupés per l'arqueologia i em va animar a dedicar-m'hi. En Serra Ràfols sabia que jo era del GEiEG i em deia que valia la pena que aprofités les excursions per veure si descobria algun poblat, perquè llavors a Girona i la seva àrea més pròxima pràcticament només s'havien trobat jaciments a Serinyà i Sant Julià de Ramis... Anímat per en Serra Ràfols, em vaig anar introduint en el món de l'arqueologia...

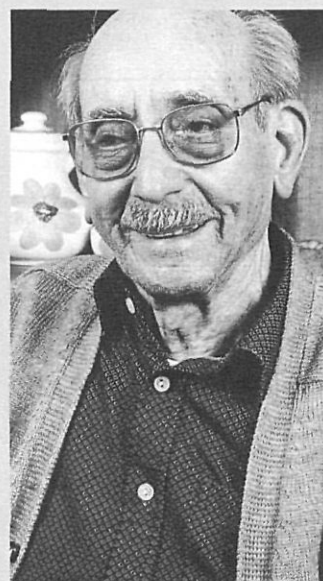
— Els seus col·legues afirmen que vostè és el pare de l'arqueologia gironina...

— Home! Ho diuen, n'hi ha hagut altres abans que jo: en Joaquim Botet i Sisó, que va fer estudis molt importants

“

Llavors els arqueòlegs
érem vocacionals;
gent que havíem agafat
el mal de pedra

”

del 1937 es va haver d'incorporar a l'exèrcit republicà.

Del febrer al setembre del 1938, va estar a Roses en una bateria de costes, de la qual era milicià de cultura. La seva estada a Roses li va permetre excavar a la Ciutadella amb Ferran Cufí.

Va ser un dels primers arqueòlegs catalans a treballar seguint el sistema en extensió i va ser mestre d'arqueòlegs com Pere de Palol o Miquel Oliva i Prat.

Malgrat que la seva activitat professional li deixava poc temps per dedicar-se a l'arqueologia, va treballar en la restauració de materials del Museu Arqueològic de Girona i, entre el 1941 i el 1955, va col·laborar a Empúries amb el doctor Almagro fent tots els treballs de planimetria i dirigint, amb Miquel Tarradell, grups de treballadors que hi excavaven. Ha realitzat les topografies d'Ullastret, Castell de la Fosca, la Creueta, la Ciutadella de Roses i la Cova de les Goges, entre d'altres.

És autor d'una trentena llarga d'estudis sobre arqueologia apareguts en diverses publicacions periòdiques o en col·leccions de llibres.

“

Ens vam ficar a la Catedral
per evitar que uns
incontrolats s'emportessin
peces d'interès

”

sobre monedes, en Claudi Girbal... Els pares eren aquests. És cert, però, que quan jo m'hi vaig posar no hi havia pràcticament ningú que fes treball de camp, d'investigació... Per ordre d'en Bosch i Gimpera, en Pallarès havia fet algun treball, l'avi dels Palol havia descobert la Cova de les Goges... Eren els

pioners. Però quan jo m'hi vaig posar no hi havia gairebé ningú... Vam començar a excavar i vam descobrir quatre o cinc poblats ibèrics, que era el que volia en Serra i Ràfols; a Sant Julià de Ramis, a la Creueta, entre Canet d'Adri i Llorà, a la muntanya de Sant Grau, a Estanyol... Vam crear una secció arqueològica al GEiEG i vam anar dotant-la de bibliografia bàsica sobre arqueologia. Llavors els arqueòlegs eren vocacionals. No s'estudiava pas la carrera d'arqueologia. Els qui ens dedicàvem a l'arqueologia havíem de compaginar aquesta nostra afició amb la nostra professió. L'Alsius, de Banyoles, era farmacèutic, l'altre es dedicava a no-sé-què... Érem gent que havíem agafat el mal de pedra, que dèiem de broma. Ens deien els caçarocs...

– Al començament de la guerra del 36, vostè va formar a Girona la Comissió per a la Defensa del Patrimoni Artístic i Arqueològic...

– La vam crear amb en Carles de Palol, perquè ens interessava que no es perdés res del que corria perill per

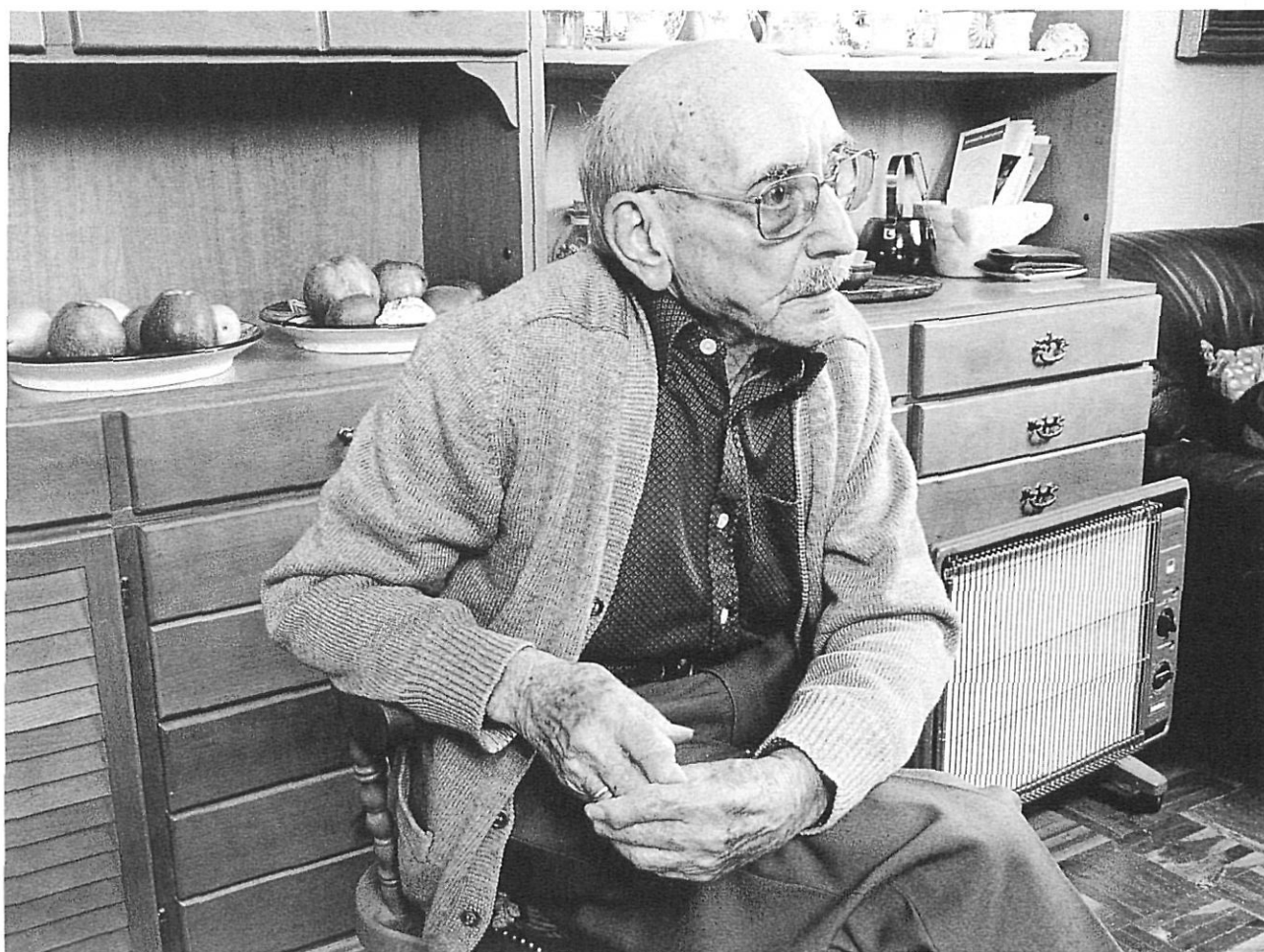
“

Després de la guerra
em van destituir del càrrec
i em van clavar
una coça al cul

”

culpa de la guerra. La Generalitat va reconèixer la nostra labor i em van nomenar comissari. Vaig estar fent aquesta feina fins que al 1939 van entrar els nacionals i tot el que era de la Generalitat se'n va anar en orris...

– Van aconseguir salvar moltes obres d'art?

– Vam fer el que vam poder a totes les comarques gironines. A Girona, ens vam ficar a la catedral per evitar que uns incontrolats se n'emportessin peces d'interès. Eren una colla d'exaltats que volien cremar alguna cosa tant sí com no. Vam salvar el més important i els vam donar restes d'uns altars moderns que no tenien gaire interès. D'aquesta manera van quedar contents: ho van cremar i ens van deixar en pau, tot i que es pensaven que teníem capellans amagats al palau episcopal.

– Vostè es va significar políticament?

– Jo era de l'antic Estat Català, que era molt diferent del d'ara. Però no em quedava temps per introduir-me en el món de la política. De tota manera, després de la guerra em van enviar un paperot dient que em destituïen del càrrec que m'havia donat la Generalitat. A d'altres que havien treballat a la Diputació els van readmetre, però a mi em van clavar una coça al cul.

– Li va costar trobar feina?

– No. Vaig saber que al destacament de Girona de la comandància d'enginyers necessitaven gent i hi vaig ingressar el 1939. El primer que vaig fer va ser parlar-los dels meus antecedents. El qui hi manava em va dir que de tot el tema polític no en volia saber absolutament res. Després, quan em volien traslladar a Barcelona, em vaig assabentar que a la delegació a Girona del Ministeri d'Obres Públiques els calia un delineant. Com que durant la guerra havien volat molts ponts i moltes carreteres havien quedat fetes un desastre, hi havia molta feina per fer. Hi vaig entrar i allà vaig treballar de topògraf fins que em vaig jubilar. De vegades, fent la meua feina de topògraf descobria algun poblat, com em va passar a Maçanet de la Selva i a Riudarenes.

– De quina de les campanyes arqueològiques en les quals ha participat se sent més satisfet?

– Tinc un bon record dels treballs de la Creueta, on van començar a treballar en Pere de Palol, al qual vaig posar en contacte amb el doctor Lluís Pericot, i en Miquel Oliva i Prat. Però també m'estimo molt els treballs de Roses o els de Sant Julià de Ramis i Sant Aniol de Finestres.

Xevi Planas

